

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS) નોંધણી નંબર : _____
પાઠ્યક્રમ	: ગ્રંથાલય અને સમાજ (BLIS-01)
તારીખ	: 09/07/2012
સમય	: 03.00 to 06.00
સૂચના	: (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો. (3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 સાર્વજનિક ગ્રંથાલય એટલે શું ? વ્યાખ્યા, હેતુ અને કાર્યો જણાવો. (14)

અથવા

ગ્રંથાલય વિજ્ઞાનના પ્રથમ સૂત્રના ગર્ભિતાર્થની વિશ્લેષણ છણાવટ કરો.

પ્રશ્ન:-2 વિશ્વવિદ્યાલય ગ્રંથાલયના ઉદ્દેશો અને કાર્યોની ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

રાષ્ટ્રીય ગ્રંથાલયની વિભાવના સ્પષ્ટ કરી, તેના ઉદ્દેશો અને કાર્યો જણાવો.

પ્રશ્ન:-3 વિશિષ્ટ ગ્રંથાલય એટલે શું ? તેના ઉદ્દેશો અને કાર્યો જણાવો. (14)

અથવા

ગ્રંથાલય અધિનિયમ એટલે શું ? તેની આવશ્યકતાના કારણોની છણાવટ કરો.

પ્રશ્ન:-4 ઉપભોક્તા શિક્ષણ એટલે શું ? તેના હેતુ અને ઉદ્દેશો જણાવો. (14)

અથવા

ઈન્ફલીબનેટ(INFLIBNET) વિશે સવિસ્તાર નોંધ લખો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)

1. ગ્રંથાલયીત્વમાં વ્યવસાયિક નીતિમત્તા
2. સ્રાંત સામગ્રીની હિસ્સેદારીના ઉદ્દેશો
3. ઈન્ડિયન લાયબ્રેરી એસોસિયેશન
4. ભારતીય રાષ્ટ્રીય વૈજ્ઞાનિક અને પ્રલેખન કેન્દ્ર (INSDOC)
5. ઈન્ટરનેશનલ ન્યુકિલર ઈન્ફર્મેશન સીસ્ટમ (INIS)

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)
નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : ગ્રંથાલય સંચાલન (BLIS-02)
તારીખ : 10/07/2012
સમય : 03.00 to 06.00
સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો.
(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે. કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 સંચાલનની વ્યાખ્યા આપી. સંચાલનના મૂળભૂત કાર્યો જણાવો. (14)

અથવા

માહિતી સ્ત્રોતો એટલે શું ? તેના મુખ્ય પ્રકાર કયા કયા છે તેની ચર્ચા કરો ?

પ્રશ્ન:-2 સંદર્ભ ગ્રંથોનો અર્થ જણાવી, શૈક્ષણિક ગ્રંથાલય માટે કેવા પ્રકારના સંદર્ભ ગ્રંથો વસાવવા જોઈએ ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

પ્રાથમિક અને દ્વિતીયક પ્રલેખ એટલે શું ? પ્રલેખ પ્રાપ્તિના વિવિધ સાધનો દર્શાવો ?

પ્રશ્ન:-3 ગ્રંથાલયના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો જણાવો. ગ્રંથાલયનું સંચાલન થાય છે તેવા ગ્રંથાલયના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો જણાવો. (14)

અથવા

સંપૂર્ણ ગુણવત્તા સંચાલન (TQM) શું છે ? તે ગ્રંથાલય અને માહિતી કેન્દ્રમાં કઈ રીતે કાર્યશીલ થઈ શકે ચર્ચા કરો ?

પ્રશ્ન:-4 ગ્રંથાલયના નાણાકીય સ્ત્રોતોને સવિસ્તાર સમજાવો. (14)

અથવા

કર્મચારી આયોજન શું છે ? કર્મચારી આયોજન પદ્ધતિ અને તકનિકીઓ સમજાવો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)

1. માનવ સંશાધન વિકાસની જરૂરીયાત
 2. સામાયિક પ્રાપ્તિની સમસ્યાઓ
 3. પુસ્તક આદેશ પ્રક્રિયા
 4. ગ્રંથ બાંધણી
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS) નોંધણી નંબર : _____
પાઠ્યક્રમ	: ગ્રંથાલય વર્ગીકરણ સિદ્ધાંત (BLIS-03)
તારીખ	: 11/07/2012
સમય	: 03.00 to 06.00
સૂચના	: (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખો. (3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
	કુલ ગુણ : 70

- પ્રશ્ન:-1 ગ્રંથાલય વર્ગીકરણની વ્યાખ્યા આપી ગ્રંથાલય વર્ગીકરણના હેતુઓ અને કાર્યો વર્ણવો. (14)
- અથવા
- ગ્રંથાલય વર્ગીકરણની વિવિધ પ્રજાતિઓ (Species) દર્શાવી તેને અનુરૂપ વર્ગીકરણ પદ્ધતિઓના નામો જણાવો.
- પ્રશ્ન:-2 ડૉ. રંગનાથન દ્વારા પ્રતિપાદિત પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓને ઉદાહરણ સહિત વિસ્તારથી સમજાવો. (14)
- અથવા
- ગ્રંથાલય વર્ગીકરણમાં ઉપયોગમાં લેવાતી સંજ્ઞા અને તેની લાક્ષણિકતાઓ વિશે વિસ્તૃત સમજ આપો.
- પ્રશ્ન:-3 પાર્શ્વ સંબંધો (Phase Relations) એટલે શું ? કોલન ક્લાસિફિકેશનમાં આ સંબંધોની વ્યવસ્થાને ઉદાહરણ સાથે વર્ણવો. (14)
- અથવા
- સામાન્ય પૃથકોનો અર્થ સમજાવી કોલન ક્લાસિફિકેશન અને ડ્યુઈ ડેસીમલ ક્લાસિફિકેશનમાં તેનો ઉપયોગ સમજાવો.
- પ્રશ્ન:-4 કોલન ક્લાસિફિકેશનમાં ઉપયોગમાં લેવાતી વિવિધ યુક્તિઓના નામો આપી વિષયયુક્તિ અને ભૌગોલિક યુક્તિનો ઉપયોગ ઉદાહરણ સાથે સ્પષ્ટ કરો. (14)
- અથવા
- ડી. ડી. સી. માં અને કોલન ક્લાસિફિકેશનના અઘતન પ્રવાહો જણાવો.
ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ)
- પ્રશ્ન:-5
1. સ્થાનાંક (Call Number)
 2. વર્ગીકરણ સંશોધનજૂથ (CRG)
 3. વર્તુળો અને સ્તરો (Rounds & Levels)
 4. વિશિષ્ટવર્ગો અને પદ્ધતિ વર્ગો (Specials and Systems)
 5. સાપેક્ષ સૂચિ (Relative Index)

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS) નોંધણી નંબર : _____
પાઠ્યક્રમ	: ગ્રંથાલય સૂચિકરણ સિદ્ધાંત (BLIS-04)
તારીખ	: 12/07/2012
સમય	: 03.00 to 06.00
સૂચના	: (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (2) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે. (3) પ્રશ્નોના જવાબ સમર્થન માટે યોગ્ય ઉદાહરણ આપવા સાથે જરૂરિયાત મુજબ આકૃતિનો ઉપયોગ પણ કરો. કુલ ગુણ : 70

- પ્રશ્ન:-1 ગ્રંથાલય સૂચિની વ્યાખ્યા આપી સી.એ. કટરે આપેલા કાર્યો વર્ણવો. (14)
અથવા
ગ્રંથાલય વિજ્ઞાનના પાંચ સુત્રો ગ્રંથાલય સૂચિ માટે ખૂબ જ ઉપયોગી છે તે સંદર્ભમાં ગ્રંથાલય સૂચિના હેતુ અને મહત્વને સમજાવો ?
- પ્રશ્ન:-2 સૂચિકલ્પોના નામ આપી AACR-2 (એંગ્લો અમેરિકન કેટલોગીંગ રૂલ્સ-2)ની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો. (14)
અથવા
મુખ્ય સંલેખ એટલે શું ? સૂચિમાં જુદા-જુદા સંલખોના ભાગોને ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
- પ્રશ્ન:-3 સમષ્ટિકર્તાની વ્યાખ્યા આપો. સમષ્ટિ કર્તાના પ્રકારની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. (14)
અથવા
'નિર્દેશીકરણ પદ્ધતિ' એટલે શું ? નિર્દેશીકરણ પદ્ધતિઓને સમજાવો.
- પ્રશ્ન:-4 'સિયર્સ લિસ્ટ ઓફ સબજેક્ટ હેડિંગ' દ્વારા અનુસરતા માર્ગદર્શક નિયમ ઉદાહરણ આપી સમજાવો. (14)
અથવા
સી. સી. સી. માં સાંકળ પદ્ધતિનું મહત્વ વર્ણવી વિષય મથાળાની રચના માટેના પગલા દર્શાવો.
- પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) (14)
1. ક્લાસિફાઈડ કેટલાગ કોડ (CCC)
2. એકમ પત્રક પદ્ધતિ
3. શબ્દભંડોળ નિયંત્રણ
4. પ્રેસીસ (PRECIS)

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)
નોંધણી નંબર : _____
પાઠ્યક્રમ : સંદર્ભ અને માહિતી સ્ત્રોતો (BLIS-05)
તારીખ : 13/07/2012
સમય : 03.00 to 06.00
સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો.
(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે. **કુલ ગુણ : 70**

પ્રશ્ન:-1 સંદર્ભગ્રંથની વ્યાખ્યા આપી સંદર્ભગ્રંથોના વિવિધ પ્રકારો અને તેની ઉપયોગિતા સમજાવો. (14)

અથવા

સંદર્ભગ્રંથોના મૂલ્યાંકન માટેના માપદંડો (Criteria) કયા છે ? સમજાવો.

પ્રશ્ન:-2 વાઙ્મયસૂચિની વ્યાખ્યા આપી વાઙ્મયસૂચિઓના કાર્યો સ્પષ્ટ કરો. (14)

અથવા

વાઙ્મયસૂચિ અંકુશ (Bibliographic Control) શું છે ? વાઙ્મયસૂચિ અંકુશમાં રાષ્ટ્રીય અને વૈશ્વિક કક્ષાની વાઙ્મયસૂચિઓની ભૂમિકા ચર્ચો.

પ્રશ્ન:-3 શબ્દકોશોના વિવિધ પ્રકારો જણાવી તેનો ઉપયોગ સમજાવો. (14)

અથવા

સામાન્ય અને વિશિષ્ટ વિશ્વકોશોની ઉપયોગિતા સમજાવી વિદ્વકોશોને અદ્યતન રાખવા માટેની પદ્ધતિઓ જણાવો.

પ્રશ્ન:-4 ભૌગોલિક સ્ત્રોતોના નામો દર્શાવી સ્થળ વર્ણન કોશ (Gazetteers)ના પ્રકારો અને તેની ઉપયોગિતા સ્પષ્ટ કરો. (14)

અથવા

જીવનચરિત્રાત્મક માહિતી સ્ત્રોતોના પ્રકારો દર્શાવી તેના ઉપયોગ અને અદ્યતનતા વિશે તમારા વિચારો દર્શાવો.

પ્રશ્ન:-5 નીચેની પ્રત્યેક શ્રેણીમાંથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ પ્રશ્નોની પસંદગી કરી કુલ 14 પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપો. (14)

(a) નીચેનામાંથી પ્રત્યેક શ્રેણી માટે એક સ્ત્રોતનું નામ આપો.

- (1) રાષ્ટ્રીય વાઙ્મયસૂચિ (National Bibliography)
- (2) વૈશ્વિક સામાન્ય જીવનચરિત્રાત્મક સ્ત્રોત (Universal General Biographical Source)
- (3) આંતરરાષ્ટ્રીય આંકડાકીય સ્ત્રોત (International Statistical Source)
- (4) વૈશ્વિક કક્ષાએ વિશ્વવિદ્યાલયોની માહિતી પુરી પાડતી ડિરેક્ટરી (Directory of Universities in World)

(5) સામાન્ય વિશ્વકોશ (General Encyclopaedia)

(b) નીચે દર્શાવેલા સંદર્ભગ્રંથોમાંથી કયા પ્રકારની માહિતી પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ?

- (1) Indian National Bibliography
- (2) Gazetter of India
- (3) Manorama Yearbook
- (4) Social Science citation index
- (5) World of Learning

(c) નીચે દર્શાવેલ સંદર્ભગ્રંથોનો વિસ્તાર-ક્ષેત્ર (Scope) જણાવો:

- (1) India : A Reference Annual
- (2) Encyclopaedia Britannica
- (3) Europa Yearbook
- (4) Statesman's Yearbook
- (5) Books in Print

(d) નીચે દર્શાવેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે ઓછામાં ઓછા એક યોગ્ય સંદર્ભ સ્ત્રોતનું નામ આપો:

- (1) રવિન્દ્રનાથ ટાગોર વિશે ટૂંકી માહિતી
 - (2) ગુજરાત યુનિવર્સિટીના કુલપતિનું નામ
 - (3) ભારતના વિવિધ રાજ્યોની વસતિના આંકડા
 - (4) 'ભારતના રાષ્ટ્રીય ગ્રંથાલય' વિશે ટૂંકી માહિતી
 - (5) હાથીનું આયુષ્ય
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ	: બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS) નોંધણી નંબર : _____
પાઠ્યક્રમ	: માહિતી સેવાઓ (BLIS-06)
તારીખ	: 14/07/2012
સમય	: 03.00 to 06.00
સૂચના	: (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો. (3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 'ડેટા' 'માહિતી' અને 'જ્ઞાન' વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવી. માહિતી ઊભી કરતી (ઉત્પાદિત) પ્રમુખ સંસ્થાઓની ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

માહિતીના સ્ત્રોત અને માહિતીના સાધનો વચ્ચેનો ભેદ તપાસો.

પ્રશ્ન:-2 માહિતી સેવાઓના વિવિધ પ્રકારોની વિગતે ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

ઉપભોક્તા માટે સાહિત્ય શોધની આવશ્યકતા અને સાહિત્ય શોધના પગથિયા વર્ણવો.

પ્રશ્ન:-3 પ્રલેખન અને માહિતી કેન્દ્રોની વ્યાખ્યા આપી તેના પ્રકારો જણાવી કાર્યોની ચર્ચા કરો.(14)

અથવા

સંદર્ભસેવા એટલે શું તેના પ્રકારો વર્ણવી સાર્વજનિક ગ્રંથાલયમાં અપાતી સંદર્ભ સેવાની જરૂરીઆત અને કાર્યોની સરાહના કરો.

પ્રશ્ન:-4 અદ્યતન અવબોધન સેવા અને SDI સેવા વિષે નોંધ લખો. (14)

અથવા

પારંપરિક પ્રલેખ રવાનગી અને ઈલેક્ટ્રોનિક પ્રલેખ રવાનગી પદ્ધતિ સમજાવી તેના લાભા-લાભ જણાવો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (14)

1. દૂર પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી
2. માહિતીનું પૃથ્થકરણ
3. વર્તમાનપત્ર કિલર્પીંગ સેવા
4. માહિતી વર્તણૂંક
5. ઉપોક્તા પ્રશિક્ષણ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જુલાઈ - 2012

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)
નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : માહિતી ટેકનોલોજી : મૂળતત્વો (BLIS-07)

તારીખ : 15/07/2012

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
(2) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(3) જરૂર પડ્યે આકૃતિ દોરવી જવાબની સામે યોગ્ય ક્રમાંક લખવો.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 'સોફ્ટવેર' શબ્દનો અર્થ સમજાવો. 'સસ્ટમ સોફ્ટવેર' અને 'ઓપ્લિકેશન સોફ્ટવેર' વચ્ચેનો ભેદ સમજાવો. (14)

અથવા

ઈન્ફલીબનેટ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો.

પ્રશ્ન:-2 CDS/ISIS સોફ્ટવેર પેકેજની વિશેષતાઓ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવો. (14)

અથવા

“ગ્રંથાલયો પોતાનું સોફ્ટવેર નિર્માણ કરવાને બદલે વ્યાપારિક ધોરણે ઉપલબ્ધ સોફ્ટવેર ખરીદવાનું પસંદ કરે છે” ચર્ચો.

પ્રશ્ન:-3 સ્વચાલિત પરિક્રમણ/આપ-લે નિયંત્રણના કાર્યો જણાવો. (14)

અથવા

માહિતી પુનઃપ્રાપ્તિના ત્રણ મહત્વના પગથિયાનું સંક્ષિપ્તમાં વર્ણન કરો.

પ્રશ્ન:-4 અદ્યતન અવબોધન સેવા અને એસ.ડી.આઈ. સેવામાં કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ સમજાવો. (14)

અથવા

ઈન્ટરનેટ શું છે ? સંસ્થાઓ ઈન્ટરનેટ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ શા માટે કરે છે ? સમજાવો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)

1. સંજય
 2. ઓનલાઈન શોધ અને સેવાઓ
 3. નેટવર્કના પ્રકારો
 4. મોડેમ
 5. પ્રિન્ટર્સના વિવિધ પ્રકારો
-